

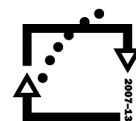
evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Metodický list – Expedice Český ráj

Ludmila Pechová, Hana Weisová

Projekt:

„Modernizace výuky v rámci odborných a všeobecných předmětů střední školy.“

Tento projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky.

Expedice Český ráj

Geopark Český ráj

Obecná ochrana přírody a krajiny

Obecná ochrana přírody a krajiny představuje ochranu krajiny, rozmanitosti druhů, přírodních hodnot a estetických kvalit přírody, ale také ochranu a šetrné využívání přírodních zdrojů. Týká se nejširších zájmů, největší plochy území státu a největšího okruhu subjektů. Je zajišťována prostřednictvím zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění, který rozlišuje obecnou ochranu přírody a krajiny ve třech úrovních – obecná ochrana územní, obecná ochrana druhová a obecná ochrana neživé části přírody a krajiny.

Obecná ochrana územní, tj. ochrana krajiny poskytuje zákonnou ochranu celému území České republiky. Využívá k tomu několika nástrojů – územní systémy ekologické stability, významné krajinné prvky, krajinný ráz a přírodní park a přechodně chráněné plochy.

Obecná ochrana druhová chrání všechny druhy rostlin a živočichů před zničením, poškozováním a dalšími činnostmi, které by mohly vést k ohrožení těchto druhů na bytí. Dalšími, neméně důležitými nástroji obecné ochrany druhové je ochrana volně žijících ptáků a ochrana dřevin rostoucích mimo les.

Obecná ochrana neživé části přírody a krajiny poskytuje ochranu jeskyním, přírodním jevům na povrchu, které s jeskyněmi souvisejí (např. krasové závrtky, škrapy, ponory, vývěry krasových vod) a paleontologickým nálezům.

Územní ochrana přírody a krajiny

- právně závazná územní OPK (NP, CHKO, PR, PP, Natura 2000 –EVL, ptačí území atd.)
- dobrovolná územní OPK s akcentem na udržitelné využívání zdrojů (Biosférické rezervace UNESCO, regionální přírodní parky, geoparky)
- území spíše vědecko-ochranného charakteru (např. Raamsarské lokality)
- území s důrazem na prestiž a ochranu (např. lokality světového dědictví UNESCO)

Geopark

•**definice:** Území, na němž se nachází geologické jevy zvláštního významu, vzácnosti a krásy, reprezentují krajinu a její geologickou historii, společně s fenomény kulturními, ekologickými, historickými mohou být využívány pro rozvoj cestovního ruchu a udržitelný regionální rozvoj území.

•**typy území:** Skalní města, krasová území, archeologická a paleontologická naleziště, vulkanické a termální jevy, staré doly....

Přínosy geoparku

•zvýšení zájmu místních obyvatel i návštěvníků o hodnoty neživé přírody, zvýšit kvalitu života obyvatel venkovských oblastí

•spojení ochrany krajinné rozmanitosti, zachování jedinečnosti území s vhodnou prezentací a interpretací (nejen) neživé přírody

•udržitelné využívání geologického dědictví pro regionální rozvoj, role místní komunity

•udržitelný turismus, certifikace geoprůvodců (georangerů) a vyznačování geosteze

•propojení geologie s ekologickými a kulturními hodnotami území, podpora místní identity

Základní kritéria geoparku

•geologická (+ přírodně krajinná a kulturně historická) hodnota území

•velikost a kompaktnost území

•prokazatelná spolupráce klíčových aktérů

•infrastruktura, stav geosteze, management cestovního ruchu

•komunikace, interpretace, propagace a osvěta

•manažerská struktura geoparku

•schéma financování provozu geoparku

•kvalita nominační dokumentace

Globální geoparky UNESCO

- Evropské geoparky od roku 2000
- podepsání Charty globálních geoparků 2004
- iniciátoři: Síť evropských geoparků + čínské geoparky – oficiální podpora UNESCO
- odlišnost přístupu od „přírodního a kulturního dědictví“, důraz na rozvoj, na turismus
- zatím pouze evropská kontinentální síť
- pomoc MŤP s přípravou geoparku Rio Coco (severní Nikaragua)

Síť evropských geoparků UNESCO

- 37 členů (2000 jen 4!)
- 15 zemí
- mezinárodní propagace
- fórum výměny informací
- společné projekty
- ochranná známka
- Koordinační jednotka (cca 70 členů, poradci, UNESCO, IUCN)
- systém hodnocení (čtyřletá perioda)

Národní geoparky – udržitelný rozvoj, dobrovolný nástroj k udržitelnému rozvoji území, přístup „zespoda“

- geologicky významné a zajímavé území
- ochrana dědictví krajiny -vazby mezi geologickou, biologickou a kulturní diverzitou
- osvěta, vzdělávání, výzkum
- udržitelný ekonomický rozvoj -geoturismus
- fungující organizační i finanční management
- snadnější vstup do sítě geoparků UNESCO
- Rada národních geoparků, směrnice Ministerstva životního prostředí

-2 rozpracované kandidatury, řada zájemců

Kandidáti na národní geoparky ČR Moravský kras, Česko-bavorský geopark

Kouzlo geoturismu

- poznávání vývoje krajiny pomocí turistiky v krasových oblastech, jeskyních, skalních městech, krátech, u vodopádů, zkamenělých lesů atd. s výkladem a aktivním zapojením návštěvníka
- návštěva hornických oblastí, štol a nalezišť zkamenělin a minerálů, minerálních pramenů, amatérské rýžování zlata, geocaching atd.
- poznání kulturní historie krajiny (archeoskanzeny, řemeslné dílny, místní produkty)

Specifika přístupu geoparků

- výklad krajiny, umožňující turistické zhodnocení jejího dědictví
- spolupráce ochránců přírody, památkářů, vědců, marketingových pracovníků, manažerů regionálního rozvoje
- silná kultura sítě, která rychle umožňuje vývoj a předávání „know how“ a proces sdílení zkušeností, využívání evropských programů, které umožňují pořádat akce a projekty nejen na evropské úrovni, ale také na úrovni jednotlivých geoparků

Budoucnost geoparků

- vztah lidí k přírodě, ne vyčerpávající informace (emoce, představitost, vlastní touha odhalit tajemství, dojít sám k poznání – nechat prostor pro vlastní iniciativu a úsilí)
- přírodní území nemohou být laboratořemi pod širým nebem, kde se „vyučuje příroda“, ale územími v nichž návštěvník může skrze přírodu vnímat sám sebe a „odlišnost“ prostoru mimo civilizaci, kde se necítí zajištěn a řízen jako v jeho běžném urbánním prostředí, zažívat a objevovat „ztracené“ vjemy, city

CHARTA EVROPSKÝCH GEOPARKŮ

Evropský geopark je území, které zahrnuje zvláštní geologické dědictví a strategii udržitelného rozvoje území, podporovanou Evropským programem pro podporu rozvoje. Musí mít jasně definované hranice a dostatečné povrchové území pro odpovídající ekonomický rozvoj území. Evropský geopark musí zahrnovat určitý počet geologických lokalit zvláštního významu z hlediska jejich vědecké kvality, ojedinělosti, estetické přitažlivosti a výchovné hodnoty. Většina lokalit nacházejících se na území Evropského geoparku musí být součástí geologického dědictví, ale lokality mohou být rovněž zajímavé z hlediska archeologie, ekologické historie nebo kultury.

Lokality v Evropském geoparku musí být propojeny v síti a mít prospěch z ochranných a manažerských opatření. Nesmí být tolerováno ničení nebo prodej geologických objektů

z Evropského geoparku. Evropský geopark musí být řízen jasně definovanou strukturou, která je v rámci daného území schopna prosazovat politiku ochrany, propagace a udržitelného rozvoje.

Evropský geopark hraje aktivní roli v ekonomickém rozvoji svého území prostřednictvím propagace celkového obrazu spojeného s geologickým dědictvím a rozmachem geoturismu. Evropský geopark má přímý vliv na příslušné území tím, že ovlivňuje životní podmínky a prostředí svých obyvatel. Cílem je umožnit obyvatelům přisvojit si hodnoty dědictví daného území a aktivně se účastnit na celkové kulturní revitalizaci území.

Evropský geopark vytváří, zkouší a zlepšuje metody pro uchování geologického dědictví.

Evropský geopark musí rovněž podporovat ekologickou výchovu, vzdělávání a vědecký výzkum v rozličných disciplínách nauk o Zemi, musí podporovat přirozené prostředí a politiku udržitelného rozvoje.

Evropský geopark musí fungovat v rámci Evropské sítě geoparků tak, aby podporoval upevňování a soudržnost sítě. Musí spolupracovat s místními podniky, a tím propagovat a podporovat vytváření nových vedlejších produktů spojených s geologickým dědictvím v duchu komplementarity s ostatními členy Evropské sítě geoparků.

Udělení označení Evropský geopark

Všechny žádosti pro označení musí obsahovat složku připravenou podle příkladu žádosti o nominaci jako „Evropský geopark“. Žádost musí být zpracována a předložena organizační strukturou, která je zodpovědná za management území, kde má být geopark umístěn. Tato žádost musí být poslána přímo koordinačnímu oddělení:

**Cellule de coordination du reseau des Geoparks europeens,
Reserve Geologique de Haute-Provence, BP 156, F-04005 Digne-les-Bains Cedex
Tel.:+33(0)492367072, Fax:+33(0)492367071, E-mail: contact@europeangeoparks.org**

Koordinační oddělení Evropské sítě geoparků vytvořilo odbornou komisi složenou ze specialistů na udržitelný rozvoj a propagaci geologického dědictví ze zón, které iniciovaly tento program, a zástupců mezinárodních struktur fungujících v oblasti propagace geologického dědictví. Tato komise odborníků poskytuje rady pro všechna rozhodnutí týkající se nominace a začlenění nových zón do sítě.

Geopark Český ráj

Geopark Český ráj, který byl do prestižního seznamu evropské sítě geoparků zařazen v říjnu 2005, představuje skutečnou geologickou učebnici. Území o rozloze necelých 700 km² zahrnuje širokou škálu geologických fenoménů, paleontologické, mineralogické a archeologické lokality i historické památky. Území bylo v průběhu stovek miliónů let trvající historie Země opakovaně dnem jezer a moří, několikrát zde probíhala sopečná činnost. Oblast Českého ráje se začala geologicky vyvíjet v období druhohor, kdy se na dně křídového moře usazovaly písky a štěrky. Ve třetihorách byly pískovcové desky rozlámány vulkanickou činností, rozžhavené horniny ztuhly pod povrchem do kup a kuželů. Na zemský povrch působily přírodní síly - ; vítr, voda, mráz a slunce. Výsledkem je krajina s divokými skalami, sopkami, řekami, romantickými údolními, lesy, loukami a rybníky. Působením vody pod

zemským povrchem se vytvořily unikátní Bozkovské jeskyně se zajímavými krasovými jevy.

Pestré geologické procesy vytvořily ložiska rud železa, mědi a rtuti, naleziště drahých kamenů, uhlí, stavebního kamene, pokrývačské břidlice, sklářských písků, vápenců, hrnčírských a cihlářských hlín. Zdejší zpracování drahých kamenů patří k nejstarším v Evropě. Zajímavý je i výskyt zkamenělých zbytků rostlin a araukárií i živočichů. Český ráj přináší obraz o geologické historii Země, a zároveň dokládá význam přírodních podmínek pro ekonomický a kulturní rozvoj lidské společnosti v průběhu několika tisíciletí.

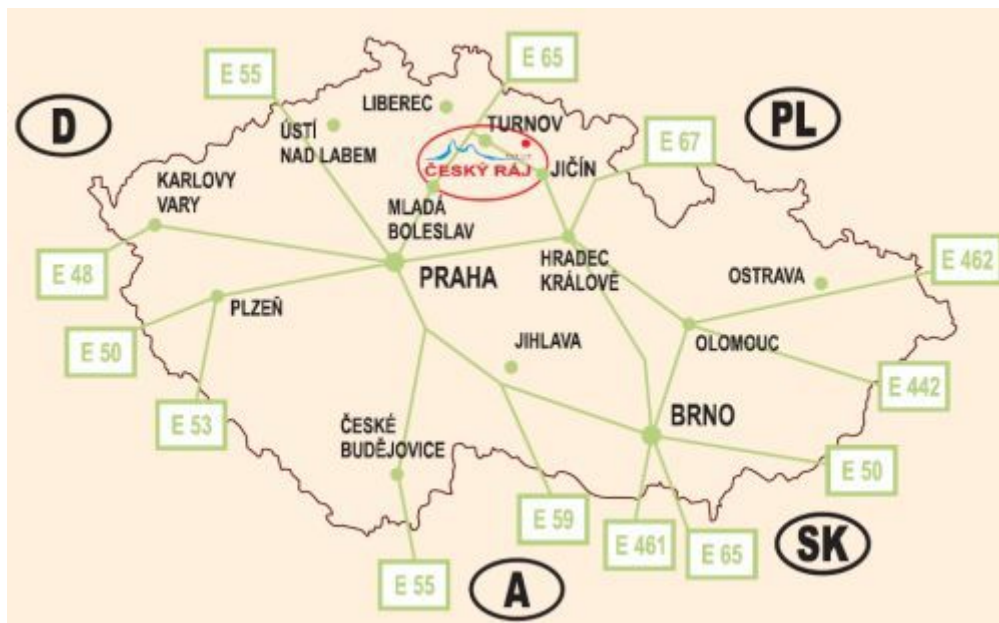
Geopark Český ráj

Mapa geoparku Český ráj

Jak se dostat do geoparku Český ráj?

Hlavní silniční tahy, prostřednictvím nichž se dostanete do evropského geoparku Český ráj jsou znázorněny na mapce níže. Z původního území CHKO Český ráj o rozloze necelých 180 km² byl geopark Český ráj rozšířen na území zahrnující např. i Bozkovské jeskyně a další geologicky a turisticky zajímavá místa nejen Českého ráje, ale také západní části Podkrkonoší a Horního Pojizeří. Geopark Český ráj leží mezi městy Jičín, Sobotka, Mnichovo Hradiště, Železný Brod, Bozkov, Jilemnice, Nová Paka a Jičín. Rozkládá se tedy na území kraje Libereckého, Královéhradeckého a Středočeského.

Jak se stal Český ráj součástí sítě evropských geoparků

Jednou z aktivit **Ministerstva životního prostředí** v oblasti udržitelnosti rozvoje cestovního ruchu je iniciace a metodická pomoc při vzniku národních a evropských geoparků v České republice. Nominační dokumentace byla odeslána v září roku 2004 spolu s oficiální žádostí o členství na Koordinační výbor Sítě včetně podpůrného prohlášení **Sdružení Český ráj** (<http://www.cesky-raj.info>) a **Svazu českých ochránců přírody**. Nominační dokumentace byla Koordinačním výborem hodnocena pozitivně, bylo však třeba podle názoru Koordinační jednotky ji doplnit o přílohu o současných a připravovaných aktivitách v oblasti geoturismu. Na začátku dubna 2005 proběhla inspekční návštěva osob pověřených Koordinační jednotkou, jejíž organizaci zajišťovalo MŽP - odbor lidských sídel a člověka, **Muzeum Turnov** a **Správa CHKO Český ráj**. V rámci přípravy projektu byly provedeny konzultace s příkladnými evropskými geoparky, jako např.: Bergstrasse-Odenwald v Německu) a v Kulturním parku Kamptal v Rakousku. Do Kamptalu byla uspořádána poznávací návštěva, které se zúčastnili ředitel Správy ochrany přírody, vedoucí Správy CHKO Český ráj, pracovník Muzea Turnov, ředitel Národního centra šetrné turistiky, jednatel incomingové agentury Discovery a ředitelka odboru lidských sídel a člověka (MŽP). Nominační dokument byl upraven podle požadavků Koordinační jednotky a na počátku května odeslán do sídla Sítě evropských geoparků.

Cílem geoparků je podpora trvale udržitelného rozvoje regionu, vzdělávání veřejnosti o hodnotách prostředí a přispívání k výuce a výzkumu v geologických vědách.

22 zastavení v Geoparku

Z mnoha zajímavých lokalit v Geoparku Český ráj nabízíme 22 lokalit a fenoménů, které opravdu stojí za pozornost návštěvníků. Popis všech 22 Vám dá představu o ohromné geologické diverzitě celého území.

1. Pokrývačské břidlice u Železného Brodu

Okolí Železného Brodu představuje území, které vzniklo přeměnou téměř 400 milionů let starých mořských jílovitých usazenin na fylity, které se po staletí využívají jako střešní krytina.

2. Skalní zed”

se nachází západně od Malé Horky, 500 m severozápadně od koupaliště v Železném Brodě. Je tvořena až 20 metrů vysokou vypreparovanou stěnou odolného křemence o mocnosti 10 metrů.

3. Okno do geologické minulosti na Riegrově stezce

Řeka Jizera vytváří v délce zhruba 3 km mezi Bítouchovem a Podspálovem hluboké skalnaté údolí. V posledních pěti miliónech let zařizla svoje údolí do impozantní hloubky a ve své činnosti pokračuje dál. Sílu řece dodává spád, který v těchto místech dosahuje až deseti promile. Stezka, nazvaná na počest JUDr. Ladislava Riegra slavného semilského rodáka a českého politika 19. století, je turistickou perlou geoparku Český ráj. Obnažené skály promlouvají o historii dlouhé stovky miliónů let.

4. Podzemní jezero u Bozkova

Národní přírodní památka **Bozkovské jeskyně** leží při severozápadním okraji obce Bozkov, asi 6 km východně Železného Brodu. Krasové jevy v čočce dolomitického vápence tvoří dva původně samostatné systémy. Délkou 1050 m představují nejrozsáhlejší zpřístupněný jeskynní systém v severovýchodních Čechách. Nejhlubší části jeskyně, které jsou zatopeny vodou, vytváří podzemní jezero.

5. Kamenné moře a skalní město na Strážníku

Mezi Jilemnicí, Mříčnou, Peřimovem a Bystrou se táhne asi 3 km dlouhý vrch **Strážník**, který je pověstný výskytem „hvězdového křemene“. Na západním výběžku Strážníku v oblasti „Na Jírově“ je evropská rarita melafyrové sklaní město. Skály spadají stupňovitě do údolí až dvacetimetrovými stěnami. Mrazové zvětrávání provázené řícením horninových bloků rozčlenilo téměř dva kilometry dlouhou stěnu do soustavy skalních „srubů“, ověšených balvanitou sutí tzv. kamennými moři.

6. Obří hrnce

Při severní hranici Strážníku vyhloubila řeka Jizera pod obcí **Háje** krátkou soutěskou se strmými útesy. Ve skalnatých březích a v korytě vysoustružila v balvanech desítky tzv. obřích hrnců. Obří hrnce vznikají činností vody, která unáší písek a valouny, které v jemnozrnných horninách vybrušují rotačním pohybem elipsovité prohlubně velké až několik decimetrů.

7. Kozinec (561 m) u Jilemnice

má vrchol tvořený melafyrovým příkrovem, který byl těžen v několika lomech. V podloží melafyru se nachází několik metrů mocné souvrství tzv. měďnatých pískovců. Měděné zrudnění tvoří jemně vtroušené sulfidy mědi, které provází zelený malachit a modrý azurit. Kromě rud mědi je oblast zajímavá výskyty zkamenělých kmenů prvohorních dřevin.

8. Frýdštejn

Prvohorní melafyry tvoří vulkanická tělesa, která se táhnou v délce 40 kilometrů od Proseče pod Ještědem ke Kozákovu. Jeden kilometr východně od **Bezděčína** a zhruba 10 km severně od Turnova se nachází lom. Ve výplních mandlovce se vyskytují drahé kameny křišťály, záhnědy, ametysty, acháty a jaspisy.

9. Kozákov (744 m)

zažil sopečnou činnost opakovaně. Před 260 miliony lety vyvěřela andezitová láva bohatá na plyny, která utuhla v podobě tzv. mandlovce. Hornina tradičně označovaná jako melafyr, je proslulá výskyty achátů a dutinami s křišťálem, ametystem, citrínem, kalcitem a zeolity. V r. 1920 byl ve výchozu melafyru založen známý **Votrubbův lom**, který je spolu s expozicí drahých kamenů provozován jako turistická atrakce.

10. Čedičové lávové proudy s drahokamovým olivínem

Na severní straně Kozákova leží lávové proudy čedičů mocné až 30 metrů. Vulkanity staré 6 až 4 miliony let jsou známé hojným výskytem tzv. olivinických koulí. Tyto útržky hornin svrchní části zemského pláště tvoří hlavně olivín, který dosahuje kvality drahého kamene.

11. Zkamenělý prales

Tzv. zkamenělá dřeva lze hledat v pruhu nalezišť, který se táhne od Újezdce pod Bradlcem na západě přes Novou Paku až do okolí Pecky. Největší část dosud nalezeného kmene araukaritu, dlouhého 18 m, je vystavená v zahradě Suchardova domu v Nové Pace. V Nové Pace a okolí se nachází i acháty. Jejich naleziště jsou rozptýlena od Lomnice nad Popelkou přes Karlov a Žďár ke Staré Pace a k Levínu, na Kozinec přes Čistickou hůru, Rovně a Dolní Kalnou.

12. Trosky (488 m)

představují obnažené zbytky sopky, která v těchto místech prorazila s explozí podložní horniny české křídové pánve. Oba suky složené z tvrdší a odolnější horniny byly vypreparovány do podoby dvou věží, které patří k symbolům Českého ráje.

13. Apolena

Skalní město **Apolena** lemuje jihozápadním úbočí Trosek.

14. Prachovské skály

tvoří členitý zbytek pískovcové plošiny s hlubokými stržemi, roklemi i údolími, ve které eroze vytvořila jedinečné sochařské dílo s vysokými, výrazně protaženými skalními věžemi.

15. Podtrosecká údolí

jsou zdobena malebnými rybníky a skalami.

16. Hruboskalské skalní město

představuje na 4,24 km² nejdokonaleji vyvinutý fenomén pískovcového skalního města v Českém ráji se stovkami impozantních skalních věží.

17. Klokočské a Betlémské skály

mají na 2,09 km² v křemenných pískovcích okolo 300 jeskyní.

18. Skalní město Kozlov - Chlum

nedaleko Všeně představuje na 0,45 km² jedinečnou ukázkou skal, které tvoří navzájem nepřilíhající od sebe vzdálené bloky. Pískovcová deska, vytvářející výchozy, je mocná pouze asi 20 m.

19. Suché skály

jsou rozčleněny podél tří zlomových směrů do tří věží a celé řady samostatných „zubů“, které vytvářejí charakteristickou siluetu na druhé straně Jizery proti Pantheonu.

20. Sokol

tvorí malou skalní oblast nad Malou Skálou s nejsložitějším a nejpestřejším reliéfem v Českém ráji. K zajímavým místům patří výšina Zbirohy (452 m n. m.) se zříceninou hradu, na niž navazuje hřbet a plošina se skalami a svah k Jizeře tvořený dvěma patry skalních stěn.

21. Příhrazské skály

lemují na dohled od Mnichova Hradiště okraj členité náhorní plošiny Mužského.

22. Údolí Plakánek

s nivou říčky Klenice (2 km) je zakončené skalní věží, na které byl postaven gotický skalní hrad Kost.

Přírodní areál Šťastná země

Český ráj

Karlovice - Radvánovice 11
Turnov, 511 01

GSM: +420 731 382 921, +420 739 570 045

E-mail: info@stastnazeme.cz

Web: www.stastnazeme.cz

V malebné oblasti Českého ráje, v těsné blízkosti zámku Hrubá Skála či zříceniny hradu Trosky se nachází areál přírodního zábavního parku Šťastná země. Tento areál nabízí netradiční možnosti využití volného času.

Ve Šťastné zemi jsou pro malé i velké návštěvníky připraveny originální programy s množstvím doprovodných aktivit a také mnoho atrakcí - dřevěná replika zámku Hrubá Skála, houpačky, prolézačky, lanovky, lezecké stěny či pískové rýžoviště s pravými českými granátky. Oblíbenou atrakcí jsou obří nafukovací trampolíny. Od sezóny 2009 zde najdete také dětskou trpasličí vesničku, a na vyvýšenině nad areálem byl vybudována rozhledna a v dolní části areálu nová naučná stezka Prožitkový geopark pro děti i dospělé.

Prožitkový geopark se nachází ve spodní části areálu Šťastná země (les a údolí). Je to dobrodružná, hravá i poučná stezka s interaktivními prvky, která je naším příspěvkem k rozvoji Geoparku Český ráj. Co se týká odpočinku a relaxace, byly vysazeny další dřeviny, pro rodiče jsou tu nové lavičky a bylo rozšířeno i zázemí pro občerstvení.

Pravidelné akce konané v areálu Šťastná země:

Čarodějnice v Ráji

Hasičské slavnosti
Gotická bitva pod Hrubou Skálou
Slamák
Rajčatová bitva s pivní veselicí
Revival festival
Bramborák

Novinky sezóny 2010:

- lety horkovzdušným balónem - po předchozí dohodě (*placená atrakce*)
- jízdy na terénních koloběžkách (*placená atrakce*)
- nová trampolína
- 15 nových herních prvků

Novinka sezóny 2011:

- jízdy na elektrických vozítkách (*placená atrakce*)

Otevírací doba

Květen – Červen Po – Ne 9:00 - 19:00
Červenec - Srpen Po – Ne 9:00 - 20:00
Září Po – Ne 9:00 - 19:00

Vstup zdarma mají děti do 2 let, děti z dětských domovů nebo pěstounských rodin, zdravotně postižení.

Služby a vybavení: parkoviště, občerstvení, WC, prodej upomínkových předmětů, dětský
Vstupné 80 Kč.

Expedice Český ráj

Cíle: seznámit se se způsoby ochrany přírody a péče o krajinu – EU, ČR, systém ochrany, organizace činné v ochraně, turismus a ochrana přírody

Úkoly: seznámit se s biologickou rozmanitostí a ekosystémy krajiny, rozvinout praktické dovednosti zkoumání životního prostředí, napomoci ochraně a obnově toho, co krajina poskytuje a uvědomit si přitom potřebu zachování biologické rozmanitosti, udržitelného rozvoje území: seznámit se s využitím cílové oblasti v cestovním ruchu / turistická střediska, lázeňství, rozvoj cestovního ruchu, naučné, kulturní, sportovní a turistické možnosti /

Metody: terénní průzkum, pozorování, přednáška, diskuse, zpracování fotodokumentace, písemné práce, vyplnění pracovních listů.

Účastníci: 20 žáků, 3 osoby pedagogický dozor

Popis programu 10. – 13. 6. 2013

- 1. den - 9,30 hodin – sraz ve vestibulu vlakového nádraží České Budějovice, odjezd vlakem v 10,04 hodin do Turnova s přestupem v Praze, příjezd do Turnova v 15,12hod. odpolední blok KDE JSME /prohlídka města, zarámování pobytu do prostorových souvislostí, navázat na znalosti zeměpisu a mentální mapu žáků, beseda s pracovníkem CHKO Český ráj - ochrana životního prostředí a rozvoj turistického ruchu v ČR, oblasti. Diskuse na téma tvrdá a měkká turistika.
- Ubytování v Penzionu U Koubusů, odpočinek,
- 2. den - celodenní pěší výlet Zlatá stezka Českého ráje -naučná stezka u rozhledny Hlavatice – strom učitel., zřícenina Valdštejn, Kopicův statek, vyzvednout přírodovědnou hodnotu území, jeho geomorfologické zvláštnosti a unikátní faunu a flóru., po modré na Hrubou Skálu, arboretum Bukovina, Hruboskalské skalní město, přírodní areál Šťastná země – prožitkový geopark. Z Hrubé Skály po zelené k lázním Sedmihorky. Exkurze věnovaná průzkumu turistického využití oblasti, využití v lázeňství, wellness. Vlakem zpět do Turnova.
- 3. den: celodenní program– Dolánky – Dlaskův statek /skanzen/, prohlídka zajímavostí v Turnově, exkurze v Muzeu Českého ráje v Turnově, večer vyplnění pracovních listů.
- 4. den: Odjezd vlakem ve 12,44 hodin, příjezd do Č. Budějovic v 17,56 hodin._
Následné aktivity ve škole - zpracování vlastního projektu, prezentace

1. Turnov

Naučná stezka vedoucí z centra Turnova na zámek Hrubý Rohozec.

Délka trasy: 3,5 km

Počet zastavení: 7

Průběh trasy: Turnov, náměstí Českého ráje - bývalá Pacltova hut - Metelkovy sady - Dlaskův statek v Dolánkách - brána zámku Hrubý Rohozec

Popis trasy: 3,5 km dlouhá stezka vychází ze středu Turnova, Metelkovými sady směřuje k Jizeře (odbočka k Dlaskovu statku) a odtud k zámku Hrubý Rohozec. Je zaměřena nejen kulturně-historicky, ale i na přírodu. Tištěný průvodce je k dispozici v Městském informačním centru Turnov.

2. Dolánky u Turnova 12, 511 01 - Dlaskův statek

Telefon: +420 481 322 954, +420 481 325 277, +420 481 322 106

E-mail: mail@muzeum-turnov.cz

Web: www.muzeum-turnov.cz

Dlaskův statek je typickou ukázkou pojizerského domu. Bývalá svobodnická usedlost a rychta byla postavena v roce 1716 a od svého vzniku prodělal objekt četné stavební úpravy. Statek tvoří samostatnou jednotku obklopenou trámovou hradbou se dvěma branami - horní zděnou s dřevěnou zvoničkou a dolní dřevěnou. Z původních staveb se v areálu dvora dochovala roubená stodola. Součástí usedlosti je socha Panny Marie z roku 1784 a patrový roubený špýchar, který byl v šedesátých letech přenesen z Malého Rohozce.

Expozice:

Ukázka vesnického obydlí

Zemědělské a řemeslnické nářadí **Poloha:** v údolí Jizery, 2 km od středu města Turnov ve směru na Železný Brod, 5 minut od zastávky ČD Dolánky.

Otevírací doba

Duben - Květen	Út - Ne	9:00 - 16:00	
Červen - Srpen	Út - Ne	9:00 - 17:00	
Září - Říjen	Út - Ne	9:00 - 16:00	
Listopad	-	-	zavřeno
Prosinec	Út - Ne	9:00 - 16:00	

Vstupné

Plné vstupné:	40,00 CZK
Dětské vstupné:	20,00 CZK
Studentské vstupné:	20,00 CZK
Seniorské vstupné:	20,00 CZK

Popisy exponátů v cizím jazyce: angličtina, němčina

Služby a vybavení: občerstvení, WC, prodej upomínkových předmětů, bezbariérový přístup

3. Zlatou stezkou Českého ráje (Turnov, Valdštejn, Kopicův statek)

Po červené TZ: Turnov, – Hlavatice, rozhledna – Valdštejn, zříc. - Turnov

Za železničním přejezdem odbočíte vlevo na vedlejší silnici, přejdete lávku přes potok Libuňku a stoupáte cestou mezi rodinnými domky až k asfaltové silnici, kterou přejdete a kolem hotelu Pod Hlavaticí dojdete na vrchol stoupání k rozhledně [Hlavatice](#) (380 m). Vrchol této osamocené pískovcové skály je přístupný po točitých železných schodech.

V místě duchovní Brány do Českého ráje pod rozhlednou Hlavatice byla otevřena nová naučná stezka, která nese název STROM – UČITEL. *„Před dvěma lety zde vznikla první část v podobě sedmi soch z různých druhů dřeva, které tvoří bránu, chtěli jsme stromy více lidem představit, proto jsme letos realizovali naučnou stezku. Vše je prací studentů semilského waldorfského lycea. Ti přišli i na nápad, že průvodci stezkou budou napravený uličník Tomáš a víla Eulálie. Každý strom má svého skřítku, který svůj strom návštěvníkům představí. Na jednotlivých zastaveních stezky jsou umístěny dřevěné knihy s informacemi o stromech, můžete si tu i sednout a přemýšlet o věcech, které jsou nad námi,“* uvedla Iveta Sadecká, výtvarnice, která s dětmi a studenty projekt Brány do Českého ráje realizovala. Dále cesta sleduje nejvyšší partie plošiny, někdejšího mořského dna, nad skalním městem. Tento úsek vede v nadmořské výšce kolem 400 m a terén je převážně zalesněn. U kříže míváte odbočku žluté do Kacanov a přicházíte k hradu [Valdštejn](#). Hrad byl založen koncem 13. století. Zpustl v 16. stol. a v 19. stol. byla část novogoticky restaurována. Kamenné mosty spojující předhradí s prvním nádvořím pocházejí z r. 1713. první z nich je osazen barokními sochami světců. V hostinci na předhradí pobýval hudební skladatel J.B. Foerster a hostem zde byl též Vít Nejedlý. V r. 1836 byla před hostince postavena výklenková kaple na jejíž zadní stěně je obraz sv. Jana Křtitele od F. Maška, který má být jedinou zchovalou podobiznou básníka K.H. Máchy. Z Valdštejna pokračuje červená značka opět souběžně s naučnou stezkou. Asi po 1 km přijdete k neznačené odbočce ke [Kopicovu \(též Jirošovu\) statku](#). Nenechte si ujít jedinečnou ukázkou pojizerské lidové architektury (zacházka cca 30 minut). Statek byl postaven poč. 19. století a před ním stojí pozoruhodná plastika sv. Jiří z r. 1826. V údolí pod chalupou si můžete prohlédnout množství plastik a reliéfů vytesaných ručně do skalních stěn zdejším rodákem V. Kopicem.

4. Správa Chráněné krajinné oblasti Český ráj

**Antonína Dvořáka 294,
511 01 Turnov
Česká republika**

tel.: +420 481 321 900

fax: +420 481 321 900

e-mail: ceskyraj@schkocr.cz

web: www.chkocr.cz,

Regionální turistické informační centrum

náměstí Českého ráje 26, 511 01 Turnov

tel. +420 481 366 255-6

fax: +420 481 366 256

e-mail: info@turnov.cz

www.infocentrum-turnov.cz

Regionální turistické informační centrum Vám nabízí veškeré turistické informace a turistické služby:

- informace o přírodních a historických památkách v Českém ráji
- informace o ubytování
- informace o možnostech využití volného času
- prodej pohlednic, map, průvodců, knih, videokazet a DVD o Českém ráji
- prodej upomínkových předmětů
- přehled kulturních, společenských a sportovních akcí
- předprodej vstupenek sítě TICKETPRO a TICKETSTREAM
- veřejný přístup na internet
- informace o vlakových a autobusových spojkách
- turistické známkové místo
- příležitostné výstavy v galerii U Zlatého beránka (1. patro RTIC)

5. Hruboskalské skalní město, arboretum Bukovina, lázně Sedmihorky

Vlakem do stanice Hrubá Skála, po modré na Hrubou Skálu, Hrubá Skála. Zámek stojí na místě středověkého hradu, založeného r. 1353 na pískovcových skalách. Dnešní podoba pochází z novogotické přestavby v 19. století, při níž téměř úplně zmizely všechny stopy jejího původního vzhledu. Na prvním mostě jsou cenné barokní sochy sv. Floriána a Vavřince z doby kolem r. 1730. Ve zdejší kostele sv. Josefa působil jako sídelní kaplan Jan Arnold – horlivý podporovatel studentstva, který v létě r. 1848 sloužil v Praze na Koňském trhu slavnou revoluční mši, po níž vypukly známé bouře svatodušní.

Odtud k hájovně Bukovina. Tuto bývalou vesničku často navštěvoval básník K.H. Máchá, jelikož se zde narodila a žila jeho největší láska Anna Vrabcová. Ve zdejší arboretu si můžete prohlédnout několik desítek druhů jehličnatých a listnatých dřevin, pocházejících z Čech a ze Sev. Ameriky. Park byl založen v letech 1860 – 1862 a postupně vysazován až do r. 195. V současné době slouží arboretum jako pokusný a studijní lesnický objekt k ověření vhodnosti dřevin pro naše podmínky.

Arboretum Bukovina

Arboretum na Bukovině založil tehdejší majitel hruboskalského panství Jan Bedřich Lexa z Aehrenthalu se svým správcem Leopoldem Angrem kolem roku 1860. V arboretu se nachází jedna z nejstarších sbírek dřevin a jedna z prvních pokusných ploch na pěstování severoamerických dřevin ve Střední Evropě. Spatříte zde několik desítek cizokrajných i domácích druhů dřevin a jejich kultivarů, často úctyhodného stáří.

V roce 2005 proběhla rekonstrukce altánu, který byl postaven v druhé polovině 19. století ve švýcarském stylu a je charakteristický hrázděným zdívem. Je součástí kulturní památky Zámek Hrubá Skála a slouží jako informační středisko Chráněné krajinné oblasti Český ráj.

Činnost informačního centra:

- informace o CHKO Český ráj
- prodej publikací o přírodě a krajině Českého ráje
- v červenci a srpnu je v prostorách informačního centra otevřena **Čajovna**

Pokračujete mírným stoupáním k Adamovu loži, kde je odbočka k Mariánské vyhlídce, která se pokládá za nejkrásnější vyhlídku Českého ráje (1 km po žluté). Vedle jedinečného panoramatu **Hrubé Skály** a **Trosek** také uvidíte Kozákovský a Ještědský hřeben, Turnov a věže Dračích skal. Před vyhlídkou, u příchodové cesty, můžete sestoupit neznačenou pěšinou k symbolickému **hřbitovu horolezců**. Po silnici, na kterou přijdete od Adamova lože, se dáte vlevo a nad skalami Zámecké rokly se dostanete k zámku Z **Hrubé skály** sestoupíte po žluté stezce temnou a většinou vlhkou skalní soutěskou Myší díra do středu Dračích skal, jimiž projdete až do Sedmihorek. Tyto bývalé vodoléčebné lázně byly založeny roku 1841 A. Šlechtou (pomník – busta od J. Myslbeka). V 70. letech 19. stol. zde začali letní hosté užívat poprvé názvu Český ráj pro oblast **Hruboskalska**. V lázních se léčili např. Eliška Krásnohorská a Jan Neruda. Od lázní cesta pokračuje kolem odbočky ke koupališti a kempu k žel. stanici Sedmihorky, kde tato trasa končí.

Lázně Karlovice – Sedmihorky, léčba – vodoléčba

Využívá se blízký Felixův pramen s nižším PH a vysokým obsahem minerálních látek zejména železa, mají blahodárné účinky na stresem narušený organismus (perličkové a vířivé koupele, hydromasáže, vířivé koupele dolních končetin, kyslíkové koupele, uhličitě a rašelinové koupele)

Sedmihorské prameny - geocaching

Krátká trasa vede po tzv. Pramenné cestě, kterou chodívali někdejší lázeňští hosté při svém léčebném pobytu v Sedmihorkách. Lázně Sedmihorky, nejstarší vodoléčebný ústav v Cechách, byly založeny roku 1841 MUDr. Antonínem Šlechtou, nadšeným zastáncem vodoléčebných metod Vincence Priesnitze. Při své všestranné lékařské činnosti se počal zabývat myšlenkou na založení lázeňského ústavu v okolí Turnova. Volba padla na polesí wartenbergské pod Hrubou Skálou, kde byl velký počet lesních pramenu s velmi studenou vodou, jejichž průměrná teplota byla uváděna 6,8 st. R, tj. 8,5 st. C. podle nyní používané stupnice. Přímou v kolonádě byl uprostřed umístěn v podobě pomníčku Janský pramen, pojmenovaný po majiteli panství (dnes je na prameni nápis Sedmihorka, A tady také začne naše putování po sedmihorských pramenech.

Kolonáda

– tak tady na mě vždy dýchne historie, úplně vidím dámy v dlouhých šatech a se slunečníky zavěšené do pánů v cylindrech. I když zakladatel lázní tu má pomník bez pokrývky hlavy. Nás stejně bude nejvíc zajímat nápis na ceduli, kterou vidíme přímo pod jeho hrudí (stojíme tváří v tvář). Kolik tam je řádků? To bude naše číslo **A**. A pokračujeme dál..

Koupák – také záležitost místních pramenu, pouze pro otužilé :-). Nás však bude zajímat rozcestník opodál. Číslo **B** je součet kilometrů cyklotrasy do Turnova a Sedmihorek z daného místa. A pokračujeme vzhůru do kopce.

Mineme lázeňskou budovu Podháj a dostaneme se až k rybníku nesoucí jméno **Smíchousuv rybník**. Žlutá zde odbočuje doprava na Valdštejn, my se dáme po modré rovně, konečně k prvnímu pramenu! Před tím si však prohlédneme informační tabulku a zjistíme číslo **C**. Kolik je na ní vyobrazeno celkem stromů?? Odklopte i prkénko!!

Pramen Kořenského – původně pramen Vilém Vojtěchův byl v roce 1928 přejmenován na pramen Kořenského, u příležitosti osmdesátých narozenin slavného cestovatele a častého hosta Sedmihorek Josefa Kořenského. Ochutnáme vodu, pokocháme se a přečteme si podrobné tabuli naučné stezky, kolik že tu vlastně bylo původně pramenu. A to je naše číslo **D**. Uděláme čelém vzad a dáme se po modré značce lázeňskou Pramennou cestou zpět do Sedmihorek.

Účastníci keše Vzdušné lázně GC1P2A3 si nezapomenou obléci lázeňský kostým ;-)!

Příjemnou lesní pěšinou dorazíme k **Felixovu pramenu**. Ve starších mapách je uváděn ještě Mariin pramen, který by někde poblíž měl také ležet. Felixův pramen je prameništěm pro areál lázní Sedmihorky a kaskádová úprava u něho byla vytvořena v roce 1996. Kolik je zde kaskád (malou u paty pramene nepočítáme)? **E**

Dále se dostaneme k **Josefovou pramenu**. Jaképak je to číslo zastávky naučné stezky? Podívejte se napravo na lavici od sedící postavy. A víte číslo **F**.

Pokračujeme pěšinou a po chvilince jsme u **Antonínova pramene**, nazvaném po zakladateli lázní. Je památný tím, že se u něho dohodl v roce 1836 dr. Šlechta s majitelem panství na založení lázní (celý letopočet najdete na prameni). Cestou dále je pramen Barbořin, pojmenovaný po manželce dr. Šlechty.

Přejdeme žlutou turistickou značku a dáme se dále po modré k poslednímu a asi nejsilnějšímu

pramenu, kterým je pramen **Sedmihorka**, nazývaný též Aloisův pramen po majiteli panství. Na tomto místě je dnes vybudováno prameniště napájící vodojem veřejného vodovodu pro osadu Sedmihorky a autokempink. Naproti tomuto byl pramen Hermínin, později přejmenován na Husův pramen (nezachoval se). Jakou barvu mají dveře budovy nad pramenem? **H** šedivou – 1, modrou -2, zelenou -3

A zde také naše putování končí. Napijte se vody, sedněte si, vychutnávejte klid a atmosféru místa a spočítejte finálku, není daleko.

N 50°EH.(A-2)(B-5)(G-9)
E015°F+1.C(D+4)

Muzeum Českého ráje, Turnov, Skálova 71, Turnov, 511 01

Telefon: +420 481 322 106, +420 481 325 277

GSM: +420 736 145 354 **Fax:** +420 481 325 277

E-mail: mail@muzeum-turnov.cz

Web: www.muzeum-turnov.cz

Expozice Muzea Českého ráje skýtají jedinečnou příležitost k poznání Turnova a celého regionu. Od roku 1886 muzeum shromažďuje doklady o přírodním bohatství Českého ráje a jeho kulturních dějinách.

Unikátní expozice jsou věnovány drahým kamenům a šperkům. Doplňují je oddělení archeologie, historie a národopisu. Stálou expozici tvoří také unikátní panoramatický obraz Mikoláše Alše „Pobití Sasíků pod Hrubou Skálou“, který má rozměry 8,5 x 10m a pochází z roku 1895.

Expozice:

Archeologie Českého ráje

Expozice drahých kamenů a minerálů z celého světa

Významné osobnosti regionu

Lidová kultura Pojizeří

Poloha: muzeum sídlí v blízkosti náměstí Českého ráje, 200 m od kostela sv. Františka.

Do Muzea Českého ráje v Turnově je možný bezbariérový přístup do všech expozic a výstav. Je zde nájezdová rampa a do ostatních pater vede výtah. V přízemí máme také WC pro vozičkáře.

Otevírací doba

	Út - Pá	9:00 - 17:00
Květen - Zář	So - Ne	9:00 - 12:00
		13:00 - 17:00
	Út - Pá	9:00 - 16:00
Říjen - Duben	So - Ne	9:00 - 12:00
		13:00 - 16:00

Vstupné

Plné vstupné:	50,00 CZK
Rodinné vstupné:	120,00 CZK
Dětské vstupné:	25,00 CZK
Studentské vstupné:	25,00 CZK
Seniorské vstupné:	30,00 CZK